

Katarzyna Czornik, Miron Lakomy

**KONFERENCJA NAUKOWA: „BEZPIECZEŃSTWO POLSKI
I BEZPIECZEŃSTWO MIĘDZYNARODOWE W KONTEKŚCIE
KONFLIKTU UKRAIŃSKIEGO”,
KATOWICE, 10 GRUDNIA 2015 R.**

10 grudnia 2015 r. Zakład Stosunków Międzynarodowych Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach oraz Regionalny Ośrodek Debaty Międzynarodowej w Katowicach zorganizowały konferencję naukową na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego na temat: „Bezpieczeństwo Polski i bezpieczeństwo międzynarodowe w kontekście konfliktu ukraińskiego”. W konferencji uczestniczyli czołowi badacze stosunków międzynarodowych z największych polskich ośrodków akademickich (m.in. Uniwersytetu Warszawskiego, Szkoły Głównej Handlowej, Centrum Szkolenia Obrony przez Bronią Masowego Rażenia Akademii Obrony Narodowej, Uczelni Łazarskiego, Akademii im. A.F. Modrzewskiego w Krakowie). Konferencja została objęta patronatami honorowymi JM Rektora Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, prof. zw. dr. hab. Wiesława Banysia, Dziekana Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, prof. zw. dr. hab. Wiesława Kaczanowicza, Dowódcy Operacyjnego Rodzajów Sił Zbrojnych, gen. broni Marka Tomaszycyckiego oraz Szefa Biura Bezpieczeństwa Narodowego, Pawła Solocha. Patronat medialny sprawowały TVP Katowice oraz portal Defence24.pl.

Konferencja stanowiła podsumowanie drugiego projektu badawczego realizowanego wspólnie przez Zakład Stosunków Międzynarodowych INPiDz UŚ, Regionalny Ośrodek Debaty Międzynarodowej w Katowicach (działający w ramach

sieci informacyjnej Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP) oraz naukowców z wiodących polskich uczelni pt. „Implikacje konfliktu ukraińskiego dla polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Polski. Aspekty polityczne, wojskowe, gospodarcze oraz społeczne”. Celem zarówno konferencji, jak i projektu badawczego było zdiagnozowanie podstawowych wyzwań i zagrożeń stojących przed Polską w kontekście kryzysu i konfliktu ukraińskiego w latach 2013–2015, ukazanie ich najważniejszych konsekwencji dla polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Polski oraz ocena polityki władz RP wobec stron tego konfliktu, a także sposobów jego rozwiązania. Wśród innych celów konferencji należy wymienić: wskazanie reperkusji kryzysu i konfliktu ukraińskiego dla polityki wschodniej Polski, omówienie jego znaczenia dla relacji polsko-rosyjskich i polsko-ukraińskich, a także omówienie głównych implikacji tego konfliktu dla polityki państw członkowskich NATO i UE.

Obrazy zainaugurowały wystąpienia: Dziekana Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego prof. zw. dr. hab. Wiesława Kaczanowicza, Dyrektora Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego dr. hab. prof. UŚ Mariusza Kolczyńskiego oraz Kierownika Zakładu Stosunków Międzynarodowych Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego prof. dr. hab. Mieczysława Stolarczyka.

Obrazy podzielono na trzy panele tematyczne. Pierwszy, zatytułowany „Uwarunkowania i przebieg kryzysu i konfliktu ukraińskiego” poświęcono przedstawieniu najważniejszych uwarunkowań oraz przebiegu kryzysu i konfliktu ukraińskiego. Dr Miron Lakomy na wstępie wskazał szereg czynników, które determinowały charakter zarówno kryzysu, jak i późniejszego konfliktu, w tym: podziały społeczne, kulturowe, polityczne i ideologiczne na Ukrainie, rolę oligarchów, znaczenie Ukrainy dla Polski, Rosji oraz państw zachodnich, a także błędy popełnione przez Wiktora Janukowycza. Podkreślił, że wybuch wojny ukraińsko-rosyjskiej został zdeterminowany splotem wielu niekorzystnych czynników, zarówno o charakterze egzogennym, jak i endogennym. W drugim wystąpieniu dr hab. Jarosław Tomaszewicz z Instytutu Historii Uniwersytetu Śląskiego omówił ideologię, struktury oraz działalność skrajnej prawicy nacjonalistycznej na Ukrainie; wskazał również na propagandowe i militarne wzmocnienie nacjonalistycznych ugrupowań w tym państwie, co potencjalnie może destabilizować sytuację na Ukrainie, a także generować zagrożenia dla bezpieczeństwa Polski.

Dr Maciej Raś z Uniwersytetu Warszawskiego podjął problem polityki Rosji wobec Ukrainy oraz wynikających z tego konsekwencji dla ładu międzynarodowego w Europie. Według niego, rywalizacja o wpływy na obszarze poradzieckim zostanie jedną z głównych przyczyn sporów na linii Federacja Rosyjska – Zachód.

Dr Spasimir Domaradzki reprezentujący Uczelnię Łazarskiego zarysował podstawy polityki prezydenta Bronisława Komorowskiego wobec Ukrainy. Podstawą jak określił „doktryny Komorowskiego” była chęć osiągnięcia sukcesu w polskiej polityce wschodniej przez doprowadzenie do podpisania umowy stowa-

rzyszeniowej Ukrainy z UE. W przedostatnim wystąpieniu w ramach pierwszego panelu prof. nadzw. dr hab. Marcin Lasoń z Krakowskiej Akademii im. A. Frycza Modrzewskiego przedstawił wyniki swoich badań przeprowadzonych wśród ukraińskich studentów w Polsce oraz ich percepcji zarówno charakteru konfliktu w Donbasie, jak i zaangażowania weń Polski. Wykazały one m.in., że Federacja Rosyjska jest postrzegana przez nich jako sprawczyni konfliktu zbrojnego na Ukrainie. Wysuwali oni również zastrzeżenia wobec polityki państw zachodnich, które niedostatecznie wsparły nowe władze w Kijowie. W ostatnim wystąpieniu w ramach pierwszego panelu przedstawicielki Zakładu Dziennikarstwa Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstw Uniwersytetu Śląskiego dr Dagmara Głuszek-Szafrańiec oraz dr Patrycja Szostok omówiły percepcję wydarzeń na Majdanie w polskich, rosyjskich i niemieckich tygodnikach. Stwierdziły, iż Ukraina jest w nich przedstawiana jako państwo, które nie ma realnego wpływu na przebieg konfliktu. Ponadto, prasa poszczególnych państw zasadniczo różniła się, jeśli chodzi o sposób przedstawiania wydarzeń w Donbasie. Prelegentki podkreśliły stonowany sposób wypowiedzi w prasie niemieckiej i rosyjskiej.

W ramach dyskusji analizowanom.in. o charakter nacjonalizmu ukraińskiego oraz politykę zagraniczną Federacji Rosyjskiej w kontekście konfliktu ukraińskiego. Podjęto także wątek stosunku niemieckich mediów do wojny na Ukrainie.

Drugi panel zatytułowany „Implikacje konfliktu ukraińskiego dla bezpieczeństwa Polski i bezpieczeństwa międzynarodowego w subregionie środkowo-europejskim” rozpoczął płk dr Włodzimierz Wątor reprezentujący Uniwersytet Śląski oraz Centrum Szkolenia Obrony przed Bronią Masowego Rażenia w SZ RP (Akademia Obrony Narodowej). Swoje wystąpienie poświęcił problematyce wzmocnienia potencjału obronnego Polski na podstawie najważniejszych wniosków, które płyną z walk w Donbasie. Włodzimierz Wątor porównał m.in. potencjały militarne Polski oraz Rosji, a także określił perspektywy ich rozwoju na najbliższe lata. Drugie wystąpienie panelowe dr. Krzysztofa Książepolskiego ze Szkoły Głównej Handlowej składało się z dwóch części: pierwsza dotyczyła i wojny dla bezpieczeństwa energetycznego, natomiast drugą – polityki klimatycznej RP w kontekście wydarzeń w Europie Wschodniej. Kolejna prelegentka mgr Monika Szynol z Zakładu Stosunków Międzynarodowych Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego skupiła się na pomocy rozwojowej Polski wobec Ukrainy. Omówiła jej uwarunkowania oraz przebieg od momentu powstania niepodległej Ukrainy aż do wydarzeń Euromajdanu. Podkreśliła niewystarczającą skalę wsparcia, którego udzieliła RP wschodniemu sąsiadowi w latach 2013–2015. Według prelegentki konieczne byłoby wzmoczenie działań humanitarnych ze strony Polski w reakcji na skutki konfliktu w Donbasie.

Prof. nadzw. dr hab. Robert Borkowski z Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie podjął wątek dekompozycji Grupy Wyszehradzkiej na skutek błędów popełnionych przez decydentów polityki zagranicznej Polski w okresie kryzysu i konfliktu ukraińskiego. Jak stwierdził, dekompozycja Grupy

Wyszehradzkiej wpisuje się w proces narastania sprzeczności interesów w Unii Europejskiej. Ostatnie wystąpienie mgr Agnieszki Miarki z Zakładu Stosunków Międzynarodowych INPiDz UŚ było poświęcone implikacjom konfliktu ukraińskiego dla bezpieczeństwa państw nadbałtyckich. Prelegentka postawiła tezę, że Polska mogłaby stać się ważnym partnerem dla państw nadbałtyckich, które czują się szczególnie zagrożone ze strony Federacji Rosyjskiej. W ten sposób RP umocniłaby swoją pozycję w regionie.

W dyskusji skupiono się przede wszystkim na zagadnieniach związanych z bezpieczeństwem militarnym. Pytania kierowane głównie do płk. dr. Włodzimierza Wątorą dotyczyły sensu posiadania przez Polskę broni atomowej w kontekście stosunków z Rosją, a także perspektywy współpracy między Siłami Zbrojnymi RP a Strażą Graniczną.

Ostatni panel został zatytułowany „Implikacje konfliktu ukraińskiego dla bezpieczeństwa międzynarodowego w wymiarze ogólcuropejskim i globalnym”. rozpoczęła dr Katarzyna Czornik z Zakładu Stosunków Międzynarodowych INPiDz UŚ, która omówiła najważniejsze aspekty relacji amerykańsko-rosyjskich w latach 2013–2015. Prelegentka wskazała, że Polska postrzega Ukrainę w kategoriach strategicznego sojusznika, po stronie którego należy stanąć niemal bezwarunkowo, zwłaszcza w przypadku konfliktu z Rosją. Zagrożenie dla suwerenności Ukrainy przez liczne polskie elity, a także znaczną część społeczeństwa, traktowane jest jako zagrożenie dla suwerenności Polski. Polskie władze w zaistniałej sytuacji oczekują zatem od Stanów Zjednoczonych bezwzględnego wsparcia, które będzie sygnałem dla Moskwy, że Waszyngton i Warszawa mówią jednym głosem. Zdaniem dr Czornik stanowisko RP nie do końca jest kompatybilne i współmierne ze stanowiskiem USA. Drugie wystąpienie w panelu, prof. dr hab. Mieczysława Stolarczyka, zostało poświęcone zbieżności i różnicom stanowisk Polski i Niemiec wobec wydarzeń w Europie Wschodniej. Profesor Mieczysław Stolarczyk wskazał na rosnącą rolę RFN jako jedną z implikacji konfliktu na Ukrainie. Według prelegenta, w stanowisku Polski i Niemiec wobec kryzysu oraz konfliktu na wschodzie Ukrainy, obok zbieżności, występowały w omawianym okresie także istotne różnice. Największy stopień zbieżności stanowisk występował w takich sprawach, jak: czynniki sprawcze kryzysu i konfliktu ukraińskiego, w tym przede wszystkim polityka Rosji, oraz sankcje ekonomiczne nałożone na Rosję przez państwa członkowskie UE i inne państwa Zachodu. Natomiast największe różnice w stanowisku Polski i Niemiec w kontekście podjętego tematu dotyczyły następujących kwestii: stopnia bezpośredniego zaangażowania polskiej i niemieckiej klasy politycznej w tzw. rewolucję ukraińską; politycznej izolacji Rosji na arenie międzynarodowej, skali obaw dotyczących zagrożenia militarnego ze strony Rosji; stopnia zaangażowania rządu polskiego i niemieckiego w deeskalację konfliktu we wschodniej Ukrainie; w stanowisku Polski i Niemiec wobec członkostwa Ukrainy w UE oraz w NATO. Nadal dużą niewiadomą jest, w jakim stopniu kryzys i konflikt ukraiński wpłyną w dłuższej perspektywie na zmiany w dotychczasowej polityce wschodniej

Polski i Niemiec, w tym przede wszystkim w ich polityce wobec Rosji i Ukrainy. Według profesora Stolarczyka kryzys i konflikt ukraiński wykazały małą efektywność dotychczasowej polityki wschodniej Polski. Zmusiły także polityków niemieckich do bardziej krytycznej oceny władz Rosji i postrzegania roli Rosji w systemie międzynarodowym. W tym kontekście, według prelegenta, pojawiło się zasadnicze pytanie o to, jakie będą średnio- i długofalowe implikacje konfliktu ukraińskiego dla modyfikacji bądź zasadniczej zmiany dotychczasowej niemieckiej *Ostpolitik*?

Następnie dr Małgorzata Kubicka z Zakładu Stosunków Międzynarodowych INPiDz UŚ, omówiła wpływ zachodnich sankcji na sytuację gospodarczą Federacji Rosyjskiej. Mgr Tomasz Okraska z Zakładu Stosunków Międzynarodowych INPiDz UŚ przedstawił charakter relacji między Federacją Rosyjską a Chińską Republiką Ludową w okresie konfliktu ukraińskiego. Jego zdaniem Chiny skorzystały na konflikcie ukraińskim, z jednej strony, zyskując na osłabieniu Rosji, a z drugiej – zdobywając wiedzę na temat sposobu reakcji państw zachodnich na zaistniałą sytuację.

Kończąc konferencję dyskusja została poświęcona przede wszystkim polemice związanej z charakterem amerykańskiej oraz polskiej polityki wobec konfliktu ukraińskiego. Przedstawicielka uniwersytetu w Donbasie doc. Natalia Mine-nowa krytycznie oceniała brak militarne zaangażowania tych państw po stronie Kijowa, wskazując że Ukraina jest ich strategicznym partnerem. Takie stanowisko wywołało jednak znaczną polemikę wśród uczestników konferencji.

Wymiernym efektem przeprowadzonego projektu badawczego, który wieńczyła konferencja, jest praca zbiorowa poświęcona implikacjom wojny ukraińskiej dla Polski oraz bliższego i dalszego otoczenia międzynarodowego: *Implikacje konfliktu ukraińskiego dla polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Polski*, red. M. Stolarczyk, K. Czornik, M. Lakomy, Katowice 2015, s. 444. Spotkanie to było także okazją do wymiany poglądów między polskimi i zagranicznymi badaczami stosunków międzynarodowych, bezpieczeństwa, a także przedstawicielami służb mundurowych. Organizatorzy konferencji mają nadzieję, iż wnioski z przeprowadzonej dyskusji znajdą odzwierciedlenie w praktyce polskiej polityki zagranicznej oraz działalności służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo RP.